

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A kiskorú gyermek külföldre vitele és a jogellenesen külföldre vitt
gyermek visszavitele hazai és európai uniós szabályozása**

Szerző:

Báderné dr. Szakter Gabriella

Budapest,

2013. június 7.

Előszó

Az Európai Unió egyik alapszabadsága a személyek szabad mozgása és ezen belül a munkavállalók szabad mozgása. 2011. május 1. napjától egyetlen tagállam sem korlátozhatja a 2004-ben csatlakozott országok polgárai munkavállalását a nemzeti szabályok érvényre juttatása érdekében. Ennek következtében a magyar családok nemcsak nyaralás, hanem a jobb megélhetés reményében munkavégzés céljából utaznak valamely EU tagállamba, így a gyermek tartózkodási helye megváltozik. Emellett a házassági kötelékek, párkapcsolatok felbomlása miatt kialakult konfliktus miatt gyakori, hogy az egyik szülő külföldre magával viszi gyermeket. Mindezen esetekben felmerül a kérdés, hogy milyen körülmények között jogszerű és jogellenes a gyermek külföldre vitele, melynek hazai és európai uniós szabályozását mutatom be e tanulmányban.

I. A gyermek külföldre vitele együtt élő szülők esetén

A külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény 1. § (1) bekezdése szerint Magyarország területét minden magyar állampolgár és az országban jogszerűen tartózkodó külföldi szabadon elhagyhatja, ide értve a külföldi letelepedés szándékával történő kiutazást is.

A gyermek más országba utazásáról való döntés joga, azaz *a gyermek tartózkodási helyének kijelölése* a szülői felügyeleti jog körébe tartozó kérdés. A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban Csjt.) 72. § (1) bekezdése kimondja, hogy a szülői felügyeletet a szülők együttesen gyakorolják - ellentétes megállapodásuk hiányában - akkor is, ha már nem élnek együtt.

Lényeges különbség van a gyermek ideiglenes, illetve végleges külföldre utazására vonatkozó szabályozás között.

Az ideiglenes külföldre vitel

Valamely uniós tagállamba való *ideiglenes* elvitelhez - mint például nyaralás, külföldi tanulmány folytatása - elegendő mindkét szülő hozzájáruló jognyilatkozata és a kiskorú gyermek személyi igazolványa vagy útlevele. A szülői hozzájárulásra jogszabály nem ír elő írásbeliséget, azonban az esetleges ellenőrzés esetére célszerű írásbeli hozzájáruló nyilatkozatot vinni az otthon maradó szülőtől, amennyiben a kiskorú egyedül utazik, mindkét szülőtől magyar és a célország nyelvén, vagy angol/német nyelven. A szülői hozzájáruló nyilatkozatra nincs egységes uniós formanyomtatvány.

A végleges külföldre vitel

A Csjt. 77. § (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy a szülőnek a gyermek *végleges* külföldre távozására vonatkozó nyilatkozatához a *gyámhatóság jóváhagyása* szükséges.

Kérdés, hogy mi minősül *végleges* külföldre távozásnak. A véglegesen szó értelme más szóval: örökre. Ennek alapján kizárólag akkor szükséges a gyámhatóság jóváhagyása, ha a gyermek a Magyarországra való visszatérés szándéka nélkül távozik külföldre a szülők hozzájárulása mellett. Amennyiben akár egy évet meghaladóan, de a visszatérés szándékával távozik az országból (pl. tanulmányok folytatása céljából), nem szükséges a gyámhatóság jóváhagyása. Vannak azonban olyan jogszabályok, amelyek betartása miatt a szülőnek szükséges bejelenteni a gyermek külföldre távozását. Ilyen például a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény, melynek 45. § (1) bekezdése szerint Magyarországon az e törvényben meghatározottak szerint - minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. A 45. § (8) bekezdése alapján a járási hivatal gondoskodik a tankötelesek nyilvántartásáról, a nyilvántartásból rendszeresen adatot közöl az állami intézményfenntartó központ, és a tanuló lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzője számára, továbbá hivatalból elrendeli és felügyeli a tankötelezettség teljesítését.

Évégett a tankötelezettség teljesítését is érintő külföldre költözést be kell jelenteni a jegyzőhöz.

A szülők másik lényeges kötelezettsége a gyermek külföldi letelepedésének bejelentése a magyarországi lakóhely szerint illetékes járási hivatalnál. A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 146/1993. (X.26.) Korm. rendelet 2013. március 1. napjától hatályos 41/A. § (1) bekezdése kimondja, hogy a Magyarország területét külföldi letelepedés szándékával elhagyó polgár a külföldi letelepedésére vonatkozó nyilatkozatát a rendelet 5. sz. melléklete szerinti tartalommal nyújtja be, a (2) bekezdés alapján, ha a kiskorú gyermek külföldi letelepedéséhez a Csjt. alapján gyámhatósági jóváhagyás szükséges, a kiskorú gyermek külföldi letelepedésre vonatkozó nyilatkozatához a gyámhatóság jóváhagyását is csatolni kell. A bejelentésben egyebek mellett a külföldi lakóhely címét is meg kell jelölni, valamint nyilatkozni kell Magyarország külföldi letelepedési szándékkal történő elhagyásáról.

Tekintettel arra, hogy a külföldi letelepedés tartalmilag megegyezik a Csjt. 77. § (2) bekezdése „ végleges külföldre távozás „ kifejezésével, álláspontom szerint minden kiskorú külföldi letelepedése esetén be kell jelenteni e tényt.

A gyermek végleges külföldre távozására vonatkozó *szülői nyilatkozat jóváhagyására irányuló eljárást* a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. Rendelet 22. §-a szabályozza. Ennek alapján a jóváhagyás iránti kérelemhez csatolni kell azokat az okiratokat (különösen: a külföldi hatóság által kiállított környezettanulmányt, iskolalátogatási igazolást, jövedelemigazolást, befogadó nyilatkozatot), amelyekből megállapítható, hogy a gyermek nevelése, tartása, ellátása, tanulmányainak folytatása külföldön biztosítva van. Az okiratok hiteles magyar fordítás kell benyújtani. A gyámhatóságnak a gyermek végleges külföldre távozására vonatkozó jognyilatkozat elbírálása során mérlegelnie kell, hogy a kapcsolattartást szabályozó bírósági vagy gyámhivatali határozat végrehajtása nemzetközi szerződés vagy viszonyosság hiányában biztosítható-e. A Ket. 33. § (2) bekezdése alapján e gyámhatósági eljárást soron kívül kell lefolytatni és az érdemi határozatot meghozni, a határidő szükség esetén 15 nappal meghosszabbítható.

A rendelet 22. § (3) bekezdése alapján ha a különélő szülők a gyermek külföldi tartózkodási helyének kijelölésében nem tudnak egyezsége jutni, a gyámhivatal tájékoztatja a feleket a bírósági

eljárás megindításának lehetőségéről. A (4) bekezdés értelmében a gyermek végleges külföldre távozása esetén a gyámhivatal *a)* határozatában tájékoztatja a gyermek törvényes képviselőjét a lakcímváltozásra vonatkozó jogszabályban előírt bejelentési kötelezettségéről, továbbá arról, hogy kérheti a kapcsolattartás újraszabályozását, *b)* határozatában tájékoztatja a kapcsolattartásra jogosult szülőt arról, hogy a külföldre költözést követő 3 hónapon belül kérheti a gyámhivataltól a kapcsolattartás szabályozását, újraszabályozását, ha a gyermek a törvényes képviselőjével az Európai Unió valamely tagállamába jogszerűen távozik, *c)* az engedélyező határozatot közli a családtámogatási ellátást folyósító szervvel.

A kapcsolattartási jog jogosultjai és jogainak védelme

Gyakori helyzet, hogy a magyar családok a jobb megélhetés céljából külföldre költöznek gyermekeikkel. A gyermek a vele költöző szülők közelségét élvezzi, azonban elszakad közei rokonaitól. Evégett a gyámhatóságnak a jóváhagyó döntése meghozatalakor figyelemmel kellene lennie arra, hogy a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 28. § (1) bekezdése alapján a gyermekkel való kapcsolattartásra mind a *szülő, mind a nagyszülő, mind a nagykorú testvér,* továbbá - ha a szülő és a nagyszülő nem él, illetőleg a kapcsolattartásban tartósan akadályozva van, vagy kapcsolattartási jogát önhibájából nem gyakorolja - a gyermek szülőjének testvére, valamint szülőjének házastársa is jogosult.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 7. § (1) bekezdése szerint a gyermek szüleitől vagy más hozzátartozóitól csak saját érdekében, törvényben meghatározott esetekben és módon választható el. A gyermeket kizárólag anyagi okból fennálló veszélyeztetettség miatt nem szabad családjától elválasztani. E § (5) bekezdése kimondja, hogy a *gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével kapcsolatot tartson abban az esetben is, ha a szülők különböző államokban élnek.*

A gyermek elsődleges érdeke, hogy ha az egyik szülő a gyermekkel külföldre költözik, a kapcsolattartás helyéről, idejéről, módjáról elsődlegesen a gyermeket gondozó szülő a kapcsolattartásra jogosultakkal megállapodjék. Amennyiben ez nem valósul meg, a 149/1997. (IX. 10.) kormányrendelet

29. § (1) bekezdése alapján a gyámhivatal vita esetében a kapcsolattartást bármelyik fél kérelmére szabályozza, kivéve ha az a bíróság hatáskörébe tartozik.

149/1997. (IX. 10.) Korm. Rendelet 22. § (4) bekezdése rendelkezik a *gyámhivatal tájékoztatási kötelezettségéről*. A gyermek végleges külföldre távozása esetén a gyámhivatal a határozatában tájékoztatja a gyermek törvényes képviselőjét a lakcímváltozásra vonatkozó jogszabályban előírt bejelentési kötelezettségéről, továbbá arról, hogy kérheti a kapcsolattartás újraszabályozását, valamint a határozatában tájékoztatja a kapcsolattartásra jogosult szülőt arról, hogy a külföldre költözést követő 3 hónapon belül kérheti a gyámhivataltól a kapcsolattartás szabályozását, újraszabályozását, ha a gyermek a törvényes képviselőjével az Európai Unió valamely tagállamába jogszerűen távozik, továbbá az engedélyező határozatot közli a családtámogatási ellátást folyósító szervvel.

Az együtt élő szülők a *szülői felügyeleti jogot* együttesen gyakorolják. A gyermek tartózkodási helyének meghatározása a gyermek sorsát érintő lényeges kérdés, melyet a szülők közösen állapítanak meg akár együtt élnek, akár nem.

A Csjt. 73. § (1) bekezdése szerint a szülői felügyelet körébe tartozó olyan kérdésekben, amelyekben a szülői felügyeletet együttesen gyakorló szülők nem tudnak egyetértésre jutni - a lelkiismereti és vallásszabadság körébe tartozó kérdések kivételével -, a gyámhatóság dönt. Így az *együtt élő szülők is kérhetik a gyámhatóság döntését* abban az esetben, ha nem tudnak megegyezni gyermekük külföldi tartózkodásával (helye, időtartama) kapcsolatban. A gyámhatóság engedélye pótolja a másik szülő hozzájáruló nyilatkozatát.

A gyermek külföldre vitelének jogellenessége

A magyar szabályozás alapján az együtt élő szülők esetében *jogellenes* a gyermek a külföldre vitele, ha az egyik szülő a másik hozzájárulása nélkül viszi külföldre a gyermeket függetlenül a külföldi tartózkodás időtartamától, kivéve, ha a gyámhatóság úgy döntött, megengedi, hogy a másik szülő hozzájárulásának hiányában a gyermek külföldre távozzon¹.

A végleges letelepedés szándékával külföldre történő elvitel pedig akkor is jogellenes, ha mindkét szülő hozzájárult ugyan, de a gyámhatóság a szülő nyilatkozatát nem hagyta jóvá.²

II. A gyermek külföldre vitele különélő szülők esetén

A gyermek jogellenes külföldre viteléről szóló PK.284. számú állásfoglalás I/b. pontja alapján minden esetben a külföldre vitel időtartamától függetlenül is - *jogellenes* a gyermek Magyarországról való elvitele, vagy külföldön történő elrejtése, ha különélő szülők esetében a szülő *a nem nála elhelyezett* gyermeket a másik szülő hozzájárulása nélkül viszi külföldre³, az I/c. pont szerint pedig akkor is, ha a másik szülő a külföldre utazáshoz hozzájárult ugyan, de a kinn maradáshoz nem, és ennek ellenére a gyermekkel tartósan vagy a letelepedés szándékával külföldön marad⁴.

Jogellenes gyermek Magyarországról való elvitele, vagy külföldön történő elrejtése akkor is, ha a különélő szülők esetében a szülő *a nála elhelyezett* gyermeket a másik szülő beleegyezése nélkül tartósan vagy a végleges letelepedés szándékával viszi külföldre, kivéve ha bírósági döntés ezt lehetővé tette⁵.

A Csjt. 72/B. § (1) bekezdése kimondja, hogy a különélő szülők a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben a *gyermek elhelyezését követően* - közös szülői felügyelet hiányában is - együttesen gyakorolják jogaikat, kivéve ha a különélő szülő felügyeleti jogát a bíróság korlátozta, szüneteltette vagy megszüntette. A (2) bekezdés alapján *a gyermek sorsát érintő lényeges kérdés*: a kiskorú gyermek nevének meghatározása, illetve nevének megváltoztatása, *tartózkodási helyének kijelölése*, továbbá iskolájának, valamint életpályájának megválasztása.

A Csjt. 91. § (3) bekezdése értelmében a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben való döntés kivételével *szünetel a szülői felügyelete* annak a szülőnek, akinek gyermeke a *különélő másik*

¹ PK.284. I/a.

² PK 284. I/g.

³ PK 284. I/b.

⁴ PK 284. I/c.

⁵ PK 284. I/d.

szülőnél van elhelyezve, de szülői felügyeleti jogát a bíróság nem szüntette meg. Nem szünetel a szülői felügyelet, ha a szülők vagy a bíróság a közös szülői felügyeletről döntött.

Mindezek alapján az a szülő, akinek szünetel a szülői felügyeleti joga, a gyermek tartózkodási helyének kijelölése kérdésben döntési joggal rendelkezik, valamint joga van - a törvényben meghatározott kivételekkel - a gyermekkel való kapcsolattartásra is.

A „tartós” szó és a „*tartózkodási hely kijelölése*” kifejezés pontos tartalma a családjogi törvény végrehajtásáról, valamint a családjogi törvény módosításáról szóló 1986. évi IV. törvénnyel kapcsolatos átmeneti rendelkezésekről szóló 4/1987. (VI.14.) IM rendelet 34. §-ában foglaltakból vezethető le.

A rendelet 33. § (1) bekezdése alapján a közösen gyakorolt szülői felügyeleti jog [Csjt. 72/B. § (1) és (3) bek.] körében a különélő szülők közötti vita esetén bármelyik szülő kérelmére a gyermek lakhelye szerint illetékes bíróság nemperes eljárásban soron kívül határoz. A (2) bekezdés szerint a kérelem alapján a bíróság a szülőket személyes meghallgatásra idézi és indokolt esetben meghallgatja a kiskorút is.

A 34. § alapján a gyermek tartózkodási helyének kijelölése kérdésében - a különélő szülők közötti vita esetén - a bíróság akkor dönt, ha a szülői felügyeletet gyakorló szülő a kiskorút tartósan állandó lakásán kívül más személynél (intézményben) vagy *tartósan (egy évet meghaladóan) külföldön kívánja elhelyezni*.

Ebből következően foglal állást a Kúria akként, hogy abban az esetben, ha a szülő a nála elhelyezett gyermekkel egy évnél rövidebb időre távozik külföldre, a gyermek elvitele nem jogellenes, és a belföldön maradt szülő, a gyermek visszaadását csak abban az esetben kérheti, ha előbb a gyermek elhelyezésének megváltoztatása iránt pert indít, és a bíróság a gyermeket a belföldön élő szülőnél helyezi el.

E megállapítás véleményem szerint annyiban pontosításra szorul, hogy az egy éven belüli időtartamra elvitel a különélő szülő kapcsolattartási jogába ütközhet, hiszen az általános gyakorlat az,

hogy a folyamatos kapcsolattartás körében a különélő szülő kéthetente hétvégén kapcsolatot tarthat gyermekével, az időszakos kapcsolattartás keretében pedig a páros ünnepek, tanítási szünetek egyik felében tartózkodik a gyermek a különélő szülőnél.

Az Európai Unió Alapjogi Chartája 24. Cikk (3) bekezdése kimondja, hogy minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, kivéve ha ez az érdekeivel ellentétes.

A Csjt. 92. § (1) bekezdése kimondja, hogy a *gyermeknek joga*, hogy különélő szülőjével személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn. A *gyermekétől különélő szülő joga és kötelessége*, hogy gyermekével kapcsolatot tartson fenn, vele rendszeresen érintkezzen (*a kapcsolattartás joga*). A gyermeket nevelő szülő vagy más személy köteles a *zavartalan* kapcsolattartást biztosítani. A (2) bekezdés alapján a szülőnek - kivéve, ha a külön jogszabályban meghatározott ideiglenes megelőző távoltartó határozat, megelőző távoltartó határozat, illetve ha gyermek sérelmére elkövetett cselekmény miatt a büntetőeljárásban elrendelhető távoltartás kényszerintézkedés hatálya alatt áll - joga van gyermekével kapcsolatot tartani akkor is, ha szülői felügyeleti joga szünetel.

A kapcsolattartási jog megsértésének büntetőjogi következménye is lehet. A Kúria BH 2007.35. számú eseti döntése szerint *kiskorú veszélyeztetésének büntettét* valósítja meg az a szülő, aki a kiskorú bírósági ítéleten alapuló elhelyezését önkényesen megváltoztatja, a másik szülővel való kapcsolattartását huzamos ideig akadályozza, a kiskorút a másik szülő ellen neveli és e kötelességszegő magatartása a kiskorú értékrendjének, jellemének, lelki fejlődésének kedvezőtlen alakulását eredményezi.

A Kúria BH2003.324. számú döntése I. pontja alapján a gyermek külföldre vitelével a kapcsolattartás megnehezítése olyan körülmény, amelyet a bíróság a *gyermek elhelyezése során* más szempontokkal együtt értékeli.

Fentiek alapján *jogellenes* a gyermek egy éven belüli időtartamra való külföldre vitele akkor, ha a kapcsolattartásra jogosult különélő szülő a kapcsolattartás módosításába nem egyezik bele, hanem a

hozzájárulása, vagy akár a tudta nélkül viszi a gyermeket gondozó szülő külföldre. Ebben az esetben a *kapcsolattartás végrehajtását* kérheti a szülő az illetékes gyámhatóságtól⁶.

III. A Magyarországról az Európai Unió valamely tagállamába jogellenesen elvitt gyermek visszahozatala iránt kezdeményezhető eljárások

A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia munkájának eredménye a *Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól* szóló, Hágában, 1980. évi október 25. napján kelt szerződés, melyhez Magyarország az 1986.évi 14. törvényerejű rendelettel hirdetett ki, a tvr. rendelkezéseit 1986. július 1. napjától kell alkalmazni.

Hazánk Európai Unióhoz történt csatlakozásával pedig közvetlenül alkalmazandó a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, a Tanács 2201/2003/EK Rendelete (2003. november 27.) (továbbiakban: Rendelet). Dánia kivételével (az EK Rendelet Preambulumának (31) bekezdése) minden tagállamra hatályos, ezért Dánián kívül az unió valamely tagállamába jogellenesen elvitt gyermek vissza hozatala érdekében a Rendeletet alkalmazni kell.

Az Európai Unió tagállamai jelenleg: Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Egyesült Királyság, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia.

A Hágai Egyezmény 3. és 5. Cikkével összhangban az EK Rendelet a következőképp határozza meg a „jogellenes elvitel vagy visszatartás”, a „felügyeleti jog” és a „láthatási jog” fogalmát. E fogalmak tisztázására azért van szükség, mert a gyermek külföldre vitele a szülői felügyeleti jogot érintő tény, és a külföldre vitel jogellenessége akkor állapítható meg, ha e felügyeleti jog sérül az elvitellel.

⁶a 149/1997. (IX.10.) Korm. rend. 33. § által szabályozott eljárás

A Rendelet kimondja, hogy a „szülői felelősség” magába foglalja a felügyeleti jogot és a láthatási jogot is. A „felügyeleti jog”: a gyermek gondozásával kapcsolatos jogok és kötelességek, és különösen a gyermek tartózkodási helye meghatározásának joga; a „láthatási jog”: különösen a gyermek korlátozott időre való elvitelének joga a szokásos tartózkodási helyétől eltérő helyre.

Szintén követve az Egyezmény fogalom-meghatározását, a Rendelet a „jogellenes elvitel vagy visszatartás” vonatkozásában kimondja, hogy „*jogellenes elvitel vagy visszatartás*”: egy gyermek elvitele vagy visszatartása

- a) amennyiben azt sérti a határozat vagy jogszabály hatálya alapján, illetve azon tagállam joga szerint jogilag kötelező megállapodás útján szerzett felügyeleti jogokat, ahol a gyermek közvetlenül az elvitel vagy visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett;
- és
- b) feltéve, hogy az elvitel vagy visszatartás időpontjában a felügyeleti jogokat közösen vagy önállóan ténylegesen gyakorolták, vagy gyakorolták volna, ha az elvitelre vagy visszatartásra nem kerül sor. A felügyeletet közösen gyakoroltnak kell tekinteni, ha határozat vagy jogszabály hatálya értelmében a szülői felelősség egyik gyakorlója nem határozhat a gyermek tartózkodási helyéről a szülői felelősség másik gyakorlójának hozzájárulása nélkül.

A Hágai Egyezmény 14. Cikke alapján annak megállapítása során, hogy volt-e az Egyezmény 3. Cikke értelmében vett jogellenes elvitel vagy elrejtés, a megkeresett Állam igazságügyi vagy államigazgatási szervei más Állam jogát, igazságügyi vagy államigazgatási határozatait anélkül veheti közvetlenül figyelembe, hogy a külföldi jog bizonyítására, illetve a külföldi határozatok elismerésére egyébként alkalmazandó külön eljárásokhoz kellene folyamodniuk, függetlenül attól, hogy azokat a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti Államban formálisan elismerik-e vagy sem.

Sem az Egyezmény, sem a Rendelet nem határozza meg, hogy mit jelent a *szokásos tartózkodási hely* fogalma. Ennek azért is van jelentősége, mert ez alapozza meg mind az általános⁷, mind a különös joghatóságot a szülői felelősségre, azaz a gyermek jogellenes elvitele ügyében.

⁷ A Rendelet 2. Szakasz 8. Cikk (1) bekezdése szerint egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésekor az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik. A (2) bekezdés kimondja, hogy az (1) bekezdést a 9., 10. és 12. cikk rendelkezéseire figyelemmel kell alkalmazni.

A Rendelet 2. Szakasz 10. Cikke részletesen szabályozza, hogy mely tagállam bíróságának van *joghatósága a gyermek jogellenes külföldre vitele* esetében: „ A gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetében azon tagállam bíróságai, amelyben az elvitelt vagy visszatartást közvetlenül megelőzően a gyermek szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, mindaddig megtartják joghatóságukat, amíg a gyermek másik tagállamban szokásos tartózkodási helyet nem szerez, és:

- a. minden felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv el nem fogadja az elvitelt, illetve visszatartást; vagy
- b. a gyermek legalább egy éve tartózkodik az említett másik tagállamban azt követően, hogy a felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv tudomást szerzett, illetve tudomást szerezhette a gyermek tartózkodási helyéről, és a gyermek beilleszkedett új környezetében, továbbá a következő feltételek közül legalább egy teljesül:
 - i. egy éven belül azt követően, hogy a felügyeleti jog gyakorlója tudomást szerzett vagy tudomást kellett szereznie a gyermek tartózkodási helyéről, nem nyújtottak be a visszavitel iránti kérelmet annak a tagállamnak az illetékes hatóságaihoz, ahová a gyermeket elvitték, illetve amelyben visszatartották;
 - ii. a felügyeleti jogok gyakorlója által benyújtott visszaviteli kérelmet visszavonták és nem nyújtottak be új kérelmet az i. bekezdésben meghatározott határidőn belül;
 - iii. a 11. cikk (7) bekezdése alapján lezárták azt az ügyet, amelyet azon tagállam bírósága előtt folytattak, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett;
 - iv. a gyermek visszaviteléről nem rendelkező, felügyeletről szóló határozatot hoztak annak a tagállamnak a bíróságai, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett.

E rendelkezés alapján a Magyarországról jogellenesen elvitt gyermek visszahozatala iránt eljárhat a magyar bíróság, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye az elvitelt közvetlenül megelőzően Magyarországon volt, és a fent írt feltételek is fennállnak.

A szokásos tartózkodási hely fogalmáról szó esett a Prágában, 2012. május 10. és 11. napján a European Judicial Training Network (EJTN)⁸ szervezésében megrendezett, „Gyermekek jogellenes külföldre vitele „ című konferencián⁹. Itt elhangzott, hogy nem alkalmazható a hágai Egyezmény védelme azon esetekben, amelyekben a gyermeknek a jogellenes elvitel vagy elrejtés előtti tartózkodási helye nem az Egyezmény egyik szerződő államában volt vagy egyáltalán nem rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel. Gyakori eset, hogy a házastársak egyike elutazik a gyermekkel egy másik országba, majd meghatározott idő után megtagadja, hogy a másik szülő kérésére visszajuttassa a gyermeket, azt állítva, hogy a gyermek új szokásos tartózkodási helyre tett szert és az utazás célja a másik tagállamban való letelepedés volt.

Az EK Rendelet Preambuluma (12) bekezdése szerint e rendeletben megállapított szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság jogalapját a gyermek alapvető érdekeinek figyelembevételével alakítják ki, különösen a fizikai közelség alapján. Ez azt jelenti, hogy a *joghatóságot mindenekelőtt a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam* szerint kell megállapítani, kivéve azokat a bizonyos eseteket, amikor megváltozik a gyermek tartózkodási helye, vagy ha a szülői felelősséget gyakorlók között megállapodás jön létre.

A szokásos tartózkodási hely fogalmának meghatározásakor alapul vehető a Nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. tvr. 12. § (2) bekezdése, mely szerint szokásos tartózkodási hely az a hely, ahol valaki letelepedés szándéka nélkül hosszabb ideje tartózkodik. Az EK rendelet a fizikai közelséget emeli ki. A Kúria 2004. 239. számú eseti döntése a fogalom pontos meghatározását adja, mert megállapította, hogy felügyeleti jog alapvető elemét jelentő gondoskodás helyszíne nem a jogi értelemben vett lakóhely vagy tartózkodási hely, hanem az a hely, amely huzamosabb ideig akár a véglegesség szándéka nélkül is a szülő és a gyermek együttélésének a természetes és zavartalan helyszíne, ideértve a megfelelő közös lakást, a gyermeket eltartó szülő munkahelyét és azt a mikroközösséget is, ahová az adott időszakban a gyermek beilleszkedett, függetlenül attól, hogy esetlegesen a szülői felügyeleti jogot gyakorló szülők nem szánták véglegesnek e helyet.

⁸ Európai Igazságügyi Képzési Hálózat

⁹ Forrás: Szigethy dr. Fekete Andrea útibeszámolója a Prágában, 2012. május 10. és 11. napján a European Judicial Training Network (EJTN)⁹ szervezésében megrendezett, „Gyermekek jogellenes külföldre vitele „ című konferenciáról

A hatályos magyar szabályozás, a Csjt. 76. § (4) bekezdése szerint a szülői felügyeletet gyakorló szülő, illetve a gyámhatóság a gyermek kiadását követelheti attól, aki a gyermeket jogtalanul tartja magánál. A szülői felügyeletet gyakorló szülő személyét a Csjt. 72.§-ában foglaltak alapján kell meghatározni. A szülői felügyeletet a szülők együttesen gyakorolják - ellentétes megállapodásuk hiányában - akkor is, ha már nem élnek együtt¹⁰. A különélő szülők esetén előfordulhat, hogy együttesen gyakorolják a szülői felügyeleti jogot, például, ha az egyik szülő külföldön dolgozik. Az ellentétes megállapodás akár hallgatólagos is lehet. Abban az esetben, ha a házasság felbontása vagy a gyermek elhelyezése iránti perben a gyermeket a szülők megegyezése vagy a bíróság döntése alapján valamelyik szülőnél elhelyezték, a felügyeletet ez a szülő gyakorolja, kivéve ha a szülők kérelmére a bíróság a gyermekelhelyezéssel egyidejűleg közös szülői felügyeletet rendelt el, illetve a szülőknek a közös szülői felügyeletre vonatkozó egyezségét jóváhagyta¹¹.

A Tanács 2201/2003/ EK rendelete 2. szakasz 11. Cikke szabályozza a *gyermek visszavitele* iránti eljárást. Ennek (1) bekezdése értelmében a (2)-(8) bekezdést kell alkalmazni, amennyiben a *felügyeleti jogokat gyakorló személy, intézmény vagy más szerv* egy tagállam illetékes hatóságaihoz folyamodik azért, hogy azok a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény (a továbbiakban: az 1980. évi Hágai Egyezmény) alapján hozzon határozatot annak érdekében, hogy kérelmezze annak a gyermeknek a visszavitelét, akit közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamba jogellenesen elvittek, illetve ott visszatartottak.

A magyar bíróság által családjogi perekben hozott határozatokat az EK Rendelet Preambuluma (23) bekezdése szerint végre kell hajtani: „ Az Európai Tanács tamperei ülésének következtetéseiben (34. pont) úgy ítélte meg, hogy a családjogi perek terén hozott határozatokat „az Unió egész területén automatikusan el kell ismerni bármilyen közbenső eljárás vagy a végrehajtás megtagadásának bármely jogalapja nélkül”. Ez az oka annak, hogy a láthatási jogról és a visszavitelről szóló azon határozatokat, amelyeket az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban igazoltak e rendelet rendelkezéseivel összhangban, az összes többi tagállamban is el kell ismerni és végre kell hajtani anélkül, hogy további

¹⁰ Csjt. 72. § (1) bekezdése

eljárásra lenne szükség. Az ilyen határozatok végrehajtására vonatkozó rendelkezések esetében továbbra is a nemzeti jog az irányadó”.

Az EK Rendelet IV. fejezetének 53. Cikke szerint mindegyik tagállam kijelöl egy vagy több központi hatóságot e rendelet alkalmazásának elősegítésére. Erről rendelkezik a Hágai Egyezmény 6. cikke, mely szerint minden Szerződő Állam egy Központi Hatóságot jelöl ki az Egyezmény által erre a hatóságra hárított feladatok ellátására. A 7. Cikk alapján a gyermekek azonnali visszavitelének és az Egyezmény más céljai elérésének biztosítása végett a Központi Hatóságok együttműködnek egymással és támogatják az Államuk hatáskörrel bíró szervei közti együttműködést.

A Hágai Egyezmény 8. Cikke szerint az a személy, intézmény vagy más szerv, amely azt állítja, hogy a gyermeket a gyermek feletti felügyeleti jog megsértésével vitték vagy rejtették el, a gyermek visszavitelének biztosításában való közreműködés iránt *akár a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti, akár bármely más Szerződő Állam Központi Hatóságához fordulhat.*

A kérelem benyújtására vonatkozó eljárást a Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában, az 1980. évi október 25. napján kelt, az 1986. évi 14. törvényerejű rendelettel kihirdetett szerződés végrehajtásáról szóló 7/1988. (VIII. 1.) IM rendelet 1. § -a szabályozza. Eszerint ha a Magyarországról jogellenesen elvitt gyermek visszavitele érdekében a szülői felügyeletet gyakorló szülő vagy gyám (a továbbiakban együtt: jogosult) nem a gyermek tartózkodási helye szerinti állam Központi Hatóságához, igazságügyi vagy államigazgatási szervéhez fordul, a kérelmet közvetlenül a Magyar Központi Hatóság feladatkörét ellátó *közigazgatási és igazságügyi miniszterhez* (a továbbiakban: Központi Hatóság) kell benyújtania. A Központi Hatóság az Egyezmény 24. cikke szerinti fordítással ellátott kérelmet haladéktalanul továbbítja a gyermek tartózkodási helye szerinti állam Központi Hatóságához. Ha a kérelem nem felel meg az Egyezmény 8. cikkében foglaltaknak, vagy más okból kiegészítésre szorul, és a hiányzó okiratok, illetve adatok beszerzése hivatalból nem lehetséges, a Központi Hatóság a jogosultat megfelelő határidő kitűzésével, a mulasztás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetéssel felhívja a hiányok pótlására. A Központi Hatóság a kérelmet nem fogadja el, ha az Egyezmény 3. cikkében meghatározott feltételek hiányában a gyermek elvitele nem jogellenes; a

¹¹ Csjt. 72. § (2) bekezdése

kérelem nyilvánvalóan alaptalan (pl. a gyermek Magyarországon tartózkodik stb.); a jogosult a hiányokat felhívás ellenére nem pótolta. A Központi Hatóság a határozatáról - mely ellen fellebbezésnek helye nincs - haladéktalanul tájékoztatja a kérelmezőt.

A kérelmező által a Hágai Egyezmény szerinti *eljárás megindításának határidejére* vonatkozó lényeges rendelkezést tartalmaz a 12. Cikk. Ennek alapján, ha a gyermek jogellenes elvitelének vagy elrejtésének a 3. Cikk szerinti esetében a *gyermek jogellenes elvitelétől vagy elrejtésétől* az eljárásnak azon Szerződő Állam igazságügyi vagy államigazgatási szervei előtti megindításáig, ahol a gyermek van, *egy évnél kevesebb idő telt el*, az érintett hatóság haladéktalanul elrendeli a gyermek visszavitelét. Az igazságügyi vagy államigazgatási szerv akkor is elrendeli a gyermek visszavitelét, ha az eljárást az előző bekezdésben említett *egyéves határidő lejárta után indították, kivéve, ha bizonyítják, hogy a gyermek már beilleszkedett új környezetébe.*

Mindebből megállapítható, hogy a jogellenesen külföldre vitt gyermek visszahozatala érdekében a külföldre viteltől számított 1 éven belül kell megindítani az eljárást, ne legyen vizsgálható a gyermek esetleges külföldi beilleszkedése, melyre a jogellenes külföldre vitelt megvalósító szülő hivatkozhat.

Az eljáró *hatóságok eljárásának határidejére* vonatkozóan a Hágai Egyezmény 11. Cikke akként rendelkezik, hogy a szerződő Államok igazságügyi vagy államigazgatási szervei késedelem nélkül járnak el a gyermekek visszavitelével kapcsolatos eljárásokban. Ha az érintett igazságügyi vagy államigazgatási szerv az eljárás megindításától számított hat héten belül nem hozott határozatot, a kérelmező vagy a megkeresett Állam Központi Hatósága - saját kezdeményezésére vagy a megkereső Állam Központi Hatóságának kérésére - a késedelem okáról nyilatkozatot kérhet. Ha a válasz a megkeresett Állam Központi Hatóságához érkezik, ez a hatóság a választ - az esettől függően - megkereső Állam Központi Hatóságához vagy a kérelmezőhöz továbbítja. Az EK Rendelet e körben a 11. Cikk (3) bekezdésében mondja ki, hogy annak a bíróságnak, amelyhez az (1) bekezdésben említettek szerint a gyermek visszavitele iránti kérelmet nyújtanak be, lehető leggyorsabban kell eljárnia a kérelemmel kapcsolatban, igénybe véve a nemzeti jogában rendelkezésre álló leggyorsabb eljárásokat. Az első albekezdés sérelme nélkül, a bíróság - amennyiben rendkívüli körülmények nem gátolják meg - a kérelem benyújtását követően legkésőbb hat héten belül határozatot hoz.

Az Egyezmény 13. Cikke szabályozza, hogy mely esetekben nem köteles elrendelni a bíróság a visszavitelt. A 12. Cikkben foglalt rendelkezések ellenére a megkeresett Állam igazságügyi vagy államigazgatási szerve nem köteles elrendelni a gyermek visszavitelét, ha az azt ellenző személy, intézmény vagy más szerv bizonyítja, hogy

- a) a gyermek felett felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv az elvitel vagy elrejtés időpontjában nem gyakorolta ténylegesen e jogokat, illetve előzetesen vagy utólag hozzájárult az elvitelhez vagy elrejtéshez;
- b) a gyermeket visszavitele testi vagy lelki károsodásnak tenné ki vagy bármi más módon elviselhetetlen helyzetet teremtene számára.

Az igazságügyi vagy államigazgatási szerv akkor is megtagadhatja a gyermek visszavitelének elrendelését, ha úgy találja, hogy a gyermek ellenzi a visszavitelét és elérte már az érettségnek azt a fokát, amikor nézetei már számításba veendők.

Az e cikkben meghatározott körülmények mérlegelése során az igazságügyi vagy államigazgatási szervek figyelembe veszik a gyermek szociális háttéréről a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti Központi Hatóság vagy más - hatáskörrel bíró - hatóság által szolgáltatott információt.

Amennyiben a bíróság a visszavitelt a Hágai Egyezmény 13. Cikke alapján elutasítja, a bíróságnak haladéktalanul el kell juttatnia a visszavitel elutasításáról szóló bírósági végzést és a vonatkozó okiratokat azon tagállam joghatósággal rendelkező bíróságához, vagy központi hatóságához, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett¹².

IV. Az ideiglenes intézkedés

Az EK Rendelet 20. Cikke szabályozza az ideiglenes intézkedés alkalmazását. Az (1) bekezdés szerint sürgős esetben egy tagállam bírósága a tagállam joga szerint alkalmazható ideiglenes intézkedéseket - a védelmi intézkedéseket is beleértve - hozhat a területén található személyek vagy vagyontárgyak tekintetében akkor is, ha a rendelet szerint más tagállam bírósága rendelkezik

¹² EK Rendelet 11. Cikk (6) bekezdése

joghatósággal az ügy érdekében. A (2) bekezdés alapján az (1) bekezdésben említett intézkedések hatályukat veszítik, ha e rendelet szerint az érdemi ügyet tekintve joghatósággal rendelkező tagállam bírósága megtette az általa megfelelőnek ítélt intézkedéseket.

V. A mediáció (közvetítés) az európai parlamenti közvetítő által¹³

Az Európai Unióban egyre gyakoribb a vegyes házasság, és ha felbomlik, a korábbi házastársak gyakran úgy döntenek, hogy visszatérnek származási országukba, és a közös gyermeket magával viszi. Gyakori, hogy miután a szülők elváltak, a gyermek felügyeletére nem jogosult szülő elrabolja a gyermeket, vagy megtagadja a visszaküldését egy láthatás után. Még gyakoribb, hogy a gyermekeket az elsődleges gondviselőjük a másik szülő engedélye nélkül elviszi vagy visszatartja. Ez a másik szülő törvényes jogainak megsértése.

A közvetítő szerepe az, hogy megpróbálja peren kívüli egyezséget elérni a jogellenes külföldre vitelt elkövető szülő és a másik szülő között, miközben a gyermek kiemelt érdekei élveznek előnyt. A szülőjük által jogellenesen külföldre vitt gyermekek ügyeivel foglalkozó európai parlamenti közvetítő intézményét 1987-ben hozták létre annak érdekében, hogy segítséget nyújtson a különböző nemzetiségű szülők házasságából született gyermekeknek, akiket a házasság felbomlása után valamelyik szülő jogellenesen külföldre vitt. 2009-ben Roberta Angelillit nevezték ki az EP közvetítői tisztségére (elérhetősége megtalálható az europarl.europa.eu weboldalon) .

A közvetítő feladata, hogy önkéntes megállapodást hozzon létre a gyermeket jogellenesen külföldre vivő szülő, valamint a másik szülő között, a gyermekek érdekeit legfontosabb szempontként szem előtt tartva.

Minden gyermeknek joga van mindkét szülőjéhez, melyek közül bármelyik kérhet közvetítői eljárást.

¹³ Forrás: europarl.europa.eu/aboutparliament/hu/kozvetito-jogellenes-gyermekelvitel

Az Európai Parlament közvetítője felelős azért, hogy a tagállami határokat átlépő jogellenes elvitelt elszennvedő gyermekek érdekében segítse a gyermekeket és a szülőket abban, hogy gyermekeik jóléte érdekében megtalálják a legjobb megoldást. A közvetítő feladata annak biztosítása, hogy tiszteletben tartsák a jogellenesen elvitt gyermek kiemelt érdekeit. Annak érdekében, hogy a gyermekeket és a szülőket, továbbá a közlelől érintett egyéb feleket - például nagyszülőket - megóvják a jogi eljárásból eredő érzelmi feszültségektől és aggodalmaktól, az EP közvetítője információkat és tanácsokat ad a konfliktus rendezésének alternatív módszerére, vagyis a közvetítésre vonatkozóan. Ha a közvetítési eljárás során sikerül a felek között megállapodást elérni, az elkerülhetővé teszi a gyermek fölösleges utaztatását, lehetővé teszi a szülők számára, hogy aktívan és hatékonyan próbáljanak megoldást találni a családot érintő valamennyi kérdésre. A közvetítés előnye, hogy a megállapodás gyorsabb és olcsóbb, mint egy bírósági eljárás. Ha a felek megértették, elfogadták és aláírták a megállapodást, azt be lehet nyújtani bírósághoz, amely - más országokban is elismert és alkalmazható - bírósági végzésben hivatalossá nyilváníthatja a megállapodásban foglaltakat.

A közvetítés eredményességének és szakszerűségének biztosítása érdekében az EP közvetítője, aki a határokon átívelő jogellenes elvitelt elszennvedő gyermekek érdekében tevékenykedik, minden egyes esetben közreműködik megfelelő *közvetítői csapat* összeállításában. Az EP azt a szabályt követi, hogy biztosítani kell a következő közvetítők részvételét: egy nő - egy férfi, egy ügyvéd - egy nem ügyvéd (pszichológus, szociológus, pedagógus, szociális munkás stb.), és mindkettő beszélje a vitában részes felek nyelveit.

A fő kötelezettség nem a szülők, hanem a gyermekek segítése. Bár a közvetítői tárgyalást a szülők számára szervezik, annak a gyermek hasznára kell válnia. A közvetítés során az egész család, de főleg a gyermek számára legjobb megoldásokat keresik. A közvetítés e szempontjára helyezi a hangsúlyt, mivel a szülők gyakran úgy vitatkoznak a jogaikról, hogy közben megfeledkeznek a gyermek azon jogáról, hogy mindkét szülőjével legyen kapcsolata és mindkét szülőjével rendszeres személyes viszonyt és közvetlen kapcsolatokat tarthasson fenn, kivéve ha ez ellentétes az érdekével (az Európai Unió Alapjogi Chartájának 24. cikke).

Záró gondolatok - az új Ptk. módosításai

A 2014. március 15. napján hatályba lépő kódex-jellegű 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről a családjog anyagát beépíti a törvénykönyvbe. A 4:152. § szabályozza „a gyermek gondozása, lakóhelyének és tartózkodási helyének meghatározását”. A jelenlegihez képest új rendelkezéseket vezet be az (5) és a (6) bekezdés. A 4:152.§ (5) bekezdése kimondja, hogy a gyermek huzamos időn át - így tanulmányok folytatása, munkavállalás vagy más hasonló célból - önállóan vagy egyik szülőjével mindkét szülő egyetértésével tartózkodhat külföldön. A (6) bekezdés alapján a gyermek letelepedés céljából történő külföldre távozásához erre vonatkozó szülői engedély szükséges.

E szabályozás is felvet értelmezési kérdéseket, mert a „huzamos idő”, és a „más hasonló célból” nem pontos meghatározás. Az egyértelmű, hogy mindkét szülő hozzájárulása szükséges még akkor is, ha az egy évet nem haladja meg. a (6) bekezdés alapján nem lesz szükség a gyámhatóság jóváhagyására, elegendő lesz a szülői engedély.

A 4:180. § a kapcsolattartási jog tartalmáról rendelkezik. Az (1) bekezdés alapján a kapcsolattartási jog magában foglalja a gyermekkel való személyes találkozást, a gyermeknek a lakóhelyéről vagy a tartózkodási helyéről rendszeresen, meghatározott időtartamra történő elvitelét, a gyermekkel időszakonként, elsősorban az oktatási szünetek és a többnapos ünnepek időszakában való huzamos együttlétet, és kiterjed a kapcsolat személyes találkozás nélküli fenntartására. A (2) bekezdés értelmében a kapcsolattartás joga - ha a bíróság vagy a gyámhatóság a gyermek érdekében eltérően nem rendelkezik - az (1) bekezdésben foglalt keretek között kiterjed a gyermek meghatározott időtartamú külföldre vitelére is.

Az új Ptk. így egyértelművé teszi, hogy a kapcsolattartás joga a külföldre vitelt is magába foglalja, de nyilvánvaló, hogy ez nem járhat a gondozó szülő felügyeleti joga sérelmével a jövőben sem.

A kapcsolattartási jogot megsértő szülő felelősségét kimondó 4:183. § (1) és (2) bekezdései alapján, ha a kapcsolattartásra jogosult vagy kötelezett személy a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozza vagy szabályait megszegi, az ezzel okozott kárt köteles a másik félnek megtéríteni. A

gyámhatóság kérelemre kötelezi a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozó, a kapcsolattartás szabályait megszegő felet a kapcsolattartás akadályozása, szabályainak megszegése folytán keletkezett igazolt költségek viselésére.

A fenti rendelkezések alapján bírói gyakorlat törvényi szintre emelése alapján a kapcsolattartást akadályozó személy a neki felróható magatartásával megakadályozott vagy megghiúsított kapcsolattartás elmaradásával okozott károkért felelős, mely kárba beletartozik a feleslegesen felmerült kiadások (például utazási költség), mind az egyéb vagyoni és nem vagyoni jellegű károk megtérítésének kötelezettsége. Így ha a jogellenes külföldre vitellel a kapcsolattartási jogában sérelmet szenvedett fél vagyoni és nem vagyoni kárát is érvényesítheti a felmerült költségein felül a kapcsolattartást akadályozó károkozóval szemben.

Felhasznált szakirodalom

- A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény
- A külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 146/1993. (X.26.) Korm. rendelet
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
- A gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. Rendelet
- A gyermek jogellenes külföldre viteléről szóló PK.284. számú állásfoglalás
- a családjogi törvény végrehajtásáról, valamint a családjogi törvény módosításáról szóló 1986. évi IV. törvénnyel kapcsolatos átmeneti rendelkezésekről szóló 4/1987. (VI.14.) IM rendelet
- A Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában, 1980. évi október 25. napján kelt szerződés
- A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, a Tanács 2201/2003/EK Rendelete
- Az Európai Unió Alapjogi Chartája
- BH 2007.35.
- BH2003.324.
- Szigethy dr. Fekete Andrea útibeszámolója a Prágában, 2012. május 10.és 11. napján a European Judicial Training Network (EJTJN)¹ szervezésében megrendezett, „ Gyermekek jogellenes külföldre vitele „ című konferenciáról
- a Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában, az 1980. évi október 25. napján kelt, az 1986. évi 14. törvényerejű rendelettel kihirdetett szerződés végrehajtásáról szóló 7/1988. (VIII. 1.) IM rendelet
- europa.eu/aboutparliament/hu/kozvetito-jogellenes-gyermekelvitel
- A 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről